

PROFETEN
FRA
SAN FRANCISCO

HISTORISK HØRESPIL
I TRE BILLEDER
AF VIGGO BREDSORFF

HENRY GEORGE FORLAGET
KØBENHAVN 1940

PROFETEN

FRA

SAN FRANCISCO

HISTORISK HØRESPIL

AF

VIGGO BREDSORFF

HENRY GEORGE

1839 - 2. SEPTEMBER 1892

HENRY GEORGE FORLAGET

KØBENHAVN 1940

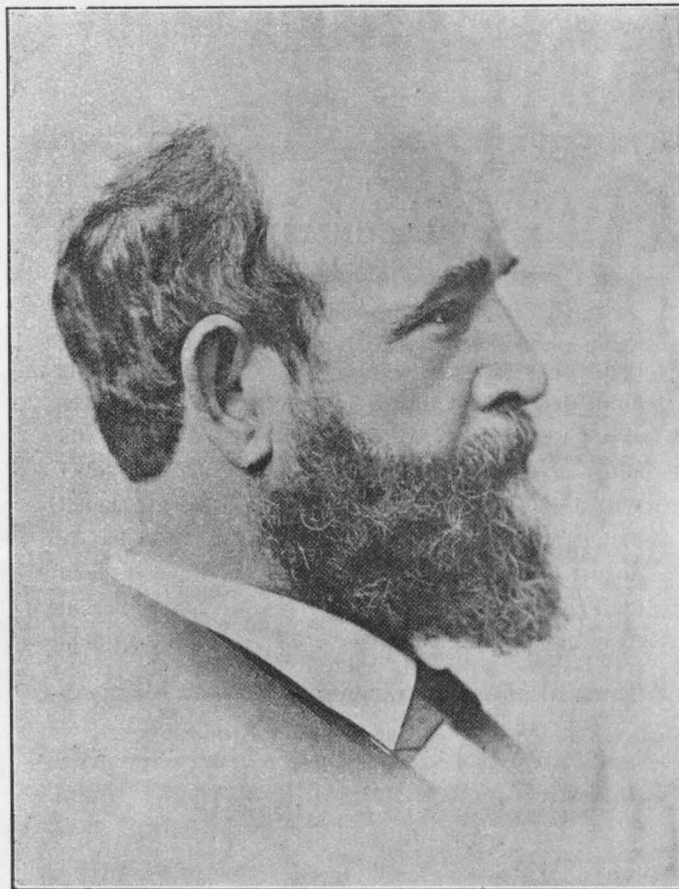
HENRY GEORGE havde fremsat sine Tanker om, hvorledes et moderne Samfund kan tilbagegive Folkene deres Ejendomsret til Jorden, uden at angribe Jordbrugernes personlige Rettigheder, og havde ved sin klare Fremstilling vundet stor Tilslutning i den ny og den gamle Verden.

Ogsaa i England havde Henry Georges Idé vakt Røre.

De store Jorddrotter saa deres Interesser truede. Den ufortjente *Jordrente* var hidtil gaaet i deres Lommer. Henry George vilde nu gøre Jordrenten til en Fællesindtægt for hele Samfundet. Som Repræsentant for den privilegerede Klasse rettede *Hertugen af Argyll* et voldsomt offentligt Angreb paa Henry George, hvem han gav Øgenavnet »Profeten fra San Francisco«.

Tiden har givet Henry George Ret, baade i hans Svar paa Hertugens Angreb og i hans Forudsigelser om Følgerne af vedblivende at lade Uretten bestaa. Enhver, der sammenholder Henry Georges Skrifter med Forholdene i den Verden, vi lever i, vil sande, at han med Rette bærer det Navn, som i sin Tid blev udslynget ironisk, for at smæde ham, men som hans Venner tog op og har gjort til hans Hædersnavn.

Udg.s Anm.

HENRY GEORGE

1839 . 2. SEPTEMBER . 1939

„Hævder vi for Alvor alle Menneskers Ret til Naturens Gaver, fjerner vi dermed Hovedaarsagen til den unaturlige Ulighed i Fordelingen af Formue og Magt, udrydder Fattigdommen, udtørre Kilderne til Last og Elendighed, giver Opfindelsesaanden ny Kraft, styrker Folkestyret og gør Tyranni og Anarki umulig.“

PERSONLISTE
ved Statsradiofoniens Udsendelse
den 2. September 1939:

Henry George, Forfatter.....		Svend Methling
Annie George, hans Hustru..		Ellen Carstensen Reenberg
James Kelly, Læge.....		Kaj Mervild
Miller		... Christen Møller
Will. J. Abbott		.. Albrecht Schmidt
Arthur Mac Even ..	Politiske	 Kai Paaske
August Lewis	Fæller	 Knud Heglund
Ch. Fr. Adams.....		 Aage Brandt
Ryan Jackson		 Poul Juhl

Afsnit: I) 4. Juli 1877.

II) 20 Aar senere: I Hjemmet.

III) Den sidste Tale.

4. JULI 1877

De nordamerikanske Fristaters Frihedsdag. Der er Fest overalt, ogsaa i San Francisco. Man hører munter og stærk Larm, Musik og Markedsgøgl i det fjerne, men saa overdøves det af et sig nærmende Horn-orkester, der spiller: »The star-spangled banner«. Da Musikken slutter, hører man Folkemassens muntre Snak, Hilsner og Tilraab.

Løsrevne Replikker:

Hvem skal tale? Det skal »den lille Harry«. Ja, han er god nok — han er ikke bange for at gi' de store tørt paa.

Dér er han! — — — Herregud, er han ikke større. Jo du, han gemmer bare Resten i Skægget — — —

Hvem er den anden Fyr? Kender du ikke ham? Det er jo Miller, det er ham, som skal læse Erklæringen op.

Miller (Mødets Leder): Medborgere! I denne Time er Millioner af amerikanske Medborgere samlede som vi om Tribunen for, som det er blevet Skik, at lytte til de stolte Ord, der danner Grundvolden for den frieste af alle frie Stater. I Uafhængighedserklæringen staar der:

»Vi — De forenede Staters Folk — vedtager og fastsætter denne Grundlov for »Amerikas forenede Stater« for at danne et mere fuldkomment Forbund, gennemføre Retfærdighed, hævde den indre Fred og Ro, sørge for det fælles Forsvar, fremme det almene Vel og sikre os selv og Efterslægten Frihedens Velsignelser. Vi regner disse Sandheder for selvindlysende:

At alle Mennesker er skabte lige.

At deres Skaber har givet dem visse uafhængelige Rettigheder.

At blandt disse er: Liv, Frihed og Stræben efter Lykke.

At Regeringsstyre er indrettet blandt Menneskene for at sikre disse Rettigheder og hindre sin sande Myndighed fra de styredes Samtykke.

At naarsomhelst nogen Styreform virker ødelæggende for disse Formaal, har Folket Ret til at ændre eller afskaffe den — — —

Paa dette Grundlag har vore Fædre bygget disse Stater op — — — paa dette Grundlag følger vi os forpligtede til at bygge videre i den umistelige Friheds Navn. Friheden leve.

Hornorkester: Touche. Glade Begejstringsraab.

Miller: Jeg giver Ordet til en Mand, som I alle kender, en Mand, I kalder »lille Harry«, sikkert fordi I synes som vi, at han er lige saa stor af Aand, som han er lille af Vækst.

Begejstrede Tilraab. En samlet Hyldest, da han stiger op paa Talerstolen.

Hr. Chairman. Medborgere.

Til Trods for, at vi hvert Aar — den 4. Juli — oplæser Uafhængighedserklæringen, laver Staahej og jubler højt, bliver dog den grundlæggende, uafhængelige Ret, som Gud har givet ethvert Menneske — den lige Ret til at udnytte Naturelementerne, som er uundværlig for enhver Rigdomsfrembringelse — — — ja, for selve Livsopholdet — — — ikke respekteret en Smule bedre her end i Irland, hvor man indskiber Mænd, Kvinder og Børn, med Overfarten betalt af Regeringen, til Aflæsning paa New Yorks og Bostons Lossepladser, for at de kan begynde Livet i den nye Verden.

Der har aldrig for været noget, der kunde sammenlignes med de hurtige Omvæltninger, som nu om Dage finder Sted i den civiliserede Verden. Det synes, som om Mennesker først i det 19. Aarhundrede har begyndt at leve, lige nu begyndt at tage fat paa sine Redskaber og at faa Øjnene op for sine Evner. De hurtige Fremskridt sker først og fremmest i industrielle Metoder og fysisk Kraft, men industrielle Ændringer medfører sociale Ændringer og *nødvendiggør* politiske Ændringer.

Men med alle vore Fremskridt i den Kunst at skabe Rigdom, har vi ikke gjort noget som helst Fremskridt i Retning af at fordele Rigdommen retfærdigt. Vi har bragt vore Maskiner til en saadan Fuldkommenhed, at ingen for 50 Aar siden kunde have forestillet sig det, men

overfor den politiske Raaddenskab staar vi hjælpeløse som Idioter.

Den Intelligens, der kræves til Løsning af sociale Spørgsmaal, er ikke Forstand alene. Den maa besjæles af den religiøse Følelse og varmes af Medfølelse med menneskelige Lidelser. Den maa strække sig ud over Særinteresserne, hvad enten det er de faas Særinteresser eller de manges. *Den maa søge efter Retfærdighed. Thi paa Bunden af ethvert socialt Problem vil vi finde en social Uret.*

Men den, som mener, at Samfundet kan forbedres, den, som mener, at Fattigdom og Havesyge kan drives ud af Verden, han bliver stadig — — i Kredse, der gør sig til af deres Kultur og Forstandighed — — regnet for at være en Drømmer, om ikke en farlig sindssyg.

Vi er saa vant til Fattigdom, at vi selv i de højest staaende Lande regner den for de store Massers naturlige Lod og finder det naturligt, at det store Flertal end ikke ved det haardeste Slid kan opnaa mere end et fattigt og knebent Udkomme. At vi til Trods for alle store Fremskridt dog har de fattige iblandt os — — det er *vor Fejl, vor Skam.*

En engelsk Forfatter har inddelt Menneskene i tre Grupper: Arbejdere, Tiggere og Tyve. Denne Inddeling er ikke smigrende for de Klasser, som gerne regner sig for at være de »højere« eller de »bedre« Klasser. *Men den er dog økonomisk set sand.* Der er kun tre Maa-

der at skaffe sig Rigdom paa: 1) ved Arbejde, 2) ved Gaver eller 3) ved Tyveri. Og Grunden til, at Arbejderen faar saa lidt, er tydeligvis den, at Tiggerne og Tyvene faar saa meget. Naar en Mand faar Rigdom, som han ikke selv frembringer, maa han nødvendigvis faa den paa Bekostning af dem, som frembringer den.

Alt, hvad vi har nødt til at gøre for at hidføre en retfærdig Formuefordeling, er: At sikre hver især den frie Brug af hans Evner, med Hævdelsen af alle andres lige saa store Frihed. Naar vi har gennemført dette, saa har vi gjort, hvad vi kan gøre for at indrette de sociale Institutioner i Overensstemmelse med Retfærdighedens Krav og Naturens Love.

Jeg vil ikke, at de fattige skal have noget som helst, der *med Rette* tilhører de Rige. I Stedet for at svække eller forvirre Ejendomsbegrebet vil jeg netop omgjorde det med en stærkere Kraft. Det er enhver Mands første og klareste Ret at tjene sit Brød, at omsætte sit Arbejde i Rigdom, at eje denne Rigdom selv og bruge den til sit eget Underhold og sit eget Bedste og til Underhold og Bedste for dem, som Naturen har sat i Afhængighedsforhold til ham.

Denne Ret til sig selv, til Brugen af egne Evner og til Udbyttet af egen Stræbsomhed er en naturlig og selvindlysende Ret, som fornøftigvis ikke kan bestrides undtagen ud fra den gudbespottelige Paastand, at nogle Mennesker

er skabt til at arbejde for andre. I hørte det før i Uafhængighedserklæringen, at:

Alle Mennesker er skabt lige, de er af Skaberen udrustet med visse uafhængelige Retligheder, hvortil hører: Liv, Frihed og Stræben efter Lykke.

Men hvorledes stiller Sagen sig i Virkeligheden?

Virkeligheden er den, at denne »fribaarne« Mands Ret til sit eget Arbejde og Frugten deraf er ham fuldstændig nægtet, som om han ved Lov var gjort til Slave.

En Mand kan ikke arbejde uden at have noget at arbejde med. Det ligger ikke i Menneskets Magt at lave noget ud af intet. Det har ikke været Skaberens Plan. Naturen lærer os, at den, som ikke vil arbejde, maa sulte. Men samtidig forsyner den os med alt, hvad der er nødvendigt for at kunne arbejde: Føde, Klæder, Husly og alle de Ting, som tjener til at tilfredsstille vore Ønsker, og som vi kalder Formue, kan frembringes ved Arbejde — — men kun naar det Raamateriale, som de skal dannes af, kan hentes fra Jorden. Men just denne Rettighed fornægtes, naar man fornægter den lige Ret til Jorden. Lighed i politisk Henseende kan ikke erstatte den lige Ret til Naturens Gaver. Alt som Befolkningen vokser og Opfindelserne øges, bliver den politiske Frihed — — naar denne fundamentale Ret til Jorden

fornægtes — — kun Frihed til mod Sulteløn at konkurrere om Arbejdet.

Dette er den Sandhed, vi hidtil har miskendt. Vi ærer Friheden i Navn og Form — — men vi har ikke fuldt sat vor Lid til den.

Frihed! det er et Ord af Vælde — — — ikke et tomt Praeord. Nej, Frihed betyder *Retfærd*, og Retfærd er Naturens Lov, Loven for Sundhed, Ligevægt, Styrke, Broderlighed og Samvirke. (Begejstring.) Vi taler om Frihed som et Begreb for sig selv — — om Dyd, Velstand, Kundskab, Opfindelsesevne, Folkekraft og Uafhængighed som ganske andre Begreber.

Men Friheden er alle disse Begrebers Moder.

Skal vi da ikke tro paa Friheden?

I vor Tid som i fordums Dage tvinger Kræfter sig frem, som avler Ulighed og derved ødelægger Friheden. I Horizonten begynder Skyerne at samle sig. Friheden kalder os paa ny. Vi maa følge den videre frem, vi maa helt og holdent stole paa den.

Det er ikke nok, at Mennesker har Stemmeret, at de teoretisk er lige for Loven. De maa have Frihed til at udnytte Livets Goder, de maa staa paa lige Fod overfor Naturens Gaver.

Enten dette — — eller ogsaa kommer Mørket — — — og de Kræfter, som *Fremskridtet* har fostret, bliver til ødelæggende Magter.

Dette er Aarhundredernes Lære. Samfundsbygningen kan ikke blive staaende, naar dens Grundsten ikke hviler paa Retfærdighed.

Vi kan ikke vedblive at opdrage Drenge og Piger i vore offentlige Skoler og siden nægte dem Retten til ærlig at fortjene deres Brød.

Vi kan ikke vedblive at *snakke* om Menne-skerettigheder og samtidig fornægte Menne-skets Ret til Skaberens Gaver.

Saa lad os i Frihedens hellige Navn love hin-anden, at vi i Sanddruhed og Iver vil søge Vejen frem til det sande Demokrati, hvor de frie Amerikanere selv ejer det Amerika, den Jord, som er Kilden til al Fremgang og Lykke.

Gud skabte Jorden for Folket. Leve Fri-heden!

Begejstring. Hornorkester.

20 AAR SENERE

I Hjemmet.

Personerne:

Henry George, Forfatter.

Annie George, hans Hustru.

James Kelly, Læge.

20 Aar senere, en Aften i Begyndelsen af Oktober 1897, i Henry Georges Hjem i Fort Hamilton, New York. Henry George sidder og arbejder. Hans Hustru sidder med et Haandarbejde.

George: Annie.

Annie: Ja, min Ven — — er der noget, du savner?

George: Annie, fortryder du aldrig?

Annie: Hvad mener du dog — — jeg troede, du var dybt begravet i din Socialøkonomi.

George: Jeg tænker paa det Liv, jeg har budt dig — — Fattigdom, Utryghed, et uroligt og omskifteligt Liv — — ja, du har nok at fortryde — — —

Annie: Som du snakker — — jeg har faaet det Liv, jeg ønskede — — — At dele godt og ondt med »den lille Harry«.

George: Kan du huske den Eftermiddag, jeg opsogte dig, efter at din Plejefar havde forment mig Adgang til Huset.

Annie (smilende): Snigende som en Tyv om Natten.

George: Netop, for jeg maatte jo stjæle mig til at faa Vished. Det staar saa klart for mig, som var det i Gaar — — jeg véd ikke hvorfor, men i disse Dage stormer Minderne ind over mig — — jeg har tit Lyst til at skubbe hele dette Arbejde til Side og i Stedet for nedskrive Erindringerne om vort stormfulde Liv.

Annie: Og første Kapitel skal hedde »Dollar-prinsen«.

George (leende): Det var virkelig Sandhed — — jeg ejede ikke en Cent mere end den Dollar, jeg lagde for dig paa Bordet.

Annie: Jo, du ejede meget mere — — men du kunde ikke vide, om jeg var tosset nok til at bygge min Fremtid paa een Dollar og et udtømmeligt Fond af Gaa-paa-Humor. Og saa forlangte du tilmed Svar paa staaende Fod.

George: Det var jeg nødt til — — dine Plejeforældre kunde jo komme hvert Øjeblik — — egentlig har du gennem hele vort Liv svaret det samme som den Dag — — hver Gang jeg stod over for en skæbnesvanger Afgørelse: Tør du paatage dig Ansvar, saa er jeg med.

Annie: Jeg stoledes lige fra først af mere paa din Ansvarsfølelse end paa din Dollar — — som jo ogsaa hurtigt fik Ben at gaa paa, men i Aften synes jeg, det kniber lidt med Ansvarsbevidstheden. — — Husk paa, du har jo lovet at gøre den Bog færdig.

George: Den er i Hovedsagen færdig, hvad der mangler kan enhver gøre efter mine Notater. (Han begynder at skrive, standser straks igen.) Er du klar over, at det i Aar er 20 Aar siden, jeg talte ved Frihedsfesten i San Francisco. Det var en straalende Dag — — jeg havde endnu ikke skrevet »Fremskridt og Fattigdom«, men Tankerne levede Dag og Nat i mit Sind — — jeg var saa lykkelig over det Budskab, jeg skulde bringe Verden — — jeg var saa sikker paa — — den Gang — — at blot Folket fik Øjet op for, hvori Uretten stak, saa skulde det ikke vare længe, før vi alle vilde det samme.

Annie: Giv Tid, George, det maa jo komme.

George: Ja, Annie, det maa det vel, men jeg er ikke mere saa sikker — muligvis skal vi først gennem Mørket — — gennem Borgerkrig og den blodige Revolution. — Samfundet af i Dag opklækker Hævnere, som en Gang vil tage sig selv til Rette, hvis vi ikke forinden har naaet at rense Luften. — Jeg véd det, for jeg har selv været rede til at dræbe. Jeg har aldrig fortalt dig det, for jeg har aldrig rigtig holdt af at tænke paa det — — det var den Dag, lille Richard var født — — jeg véd ikke, om du husker, hvor fattige vi den Gang var — — ikke en Haandfuld Mel — — ikke en Draabe Mælk havde vi i Huset — — og min Kredit hos de nærmest Handlende var forlængst overtrukket — — saa fattig har jeg aldrig, hverken før eller

siden følt mig. Du laa og sov med den lille ved Brystet — — — men naar du vaagnede, maatte du have noget at spise — — saa gik jeg ned paa Gaden i den faste Hensigt at stampe 5 Dollars — — koste, hvad det koste vilde. Jeg søgte ikke nogen bestemt — — jeg søgte blot en Mand, der saa ud til at kunne undvære 5 Dollars — — —

Annie: Tiggede du?

George: Nej — — i hvert Fald gjorde jeg mig ikke ynkelig — — jeg traf en Mand, der saa rigtig ud — — jeg standsede ham og sagde roligt og klart, at jeg skulde bruge 5 Dollars — — — jeg fortalte ham ogsaa, hvorfor — — men jeg tror ikke, jeg tiggede, jeg sagde blot, at jeg skulde bruge de Penge — — —

Annie: Og saa gav han dig dem — — —

George: Ja — — han kunde vist se i mine Øjne, at det var det sikreste, hvis han vilde videre den Dag — — —

Annie: Stakkels »lille Harry« — — er Fatigdommen saa forfærdelig?

George: Ja, naar man staar alene med hele Ansvar — — du kan være vis paa, at mange af de Banditter og Røvere, som mere og mere terroriserer de store Byer, oprindelig har været dygtige Mænd, der intet hellere vilde end tjene til Livets Ophold ved hæderligt Arbejde — — men som Samfundet spærre ude fra Arbejde, fra Jord — — fra alt — — derfor tror jeg mindre og mindre paa en fredelig Løsning — —

Annie: Nu véd dog Tusinder og atter Tusinder, hvad det drejer sig om — — nu maa det snart dages.

Georges: Ak, Annie — — vi er længere fra Maalet, synes jeg, end vi nogen Sinde har været. Hvis vi ikke ved det forestaaende Borgmestervalg kan sætte en Mand ind, der har Evne og Vilje til at dæmme op for Jordspekulanterne og Kapifalmagten — — saa vil Raadenskabene brede sig med rivende Hast — —

Annie: Tænker du paa at lade dig opstille?

George: Annie, kan du huske, hvad du sagde til vor irske Ven Michael Davitt? — — Kan du huske, at du forpligtede ham til at rejse hjem og være med i Opgøret, selv om det skulde koste ham Livet.

Annie: Ja, det glemmer jeg aldrig — — — ikke alene for det Ansvar, jeg paatog mig, men fordi du føjede noget til, som altid siden har hvilet i mit Sind som et højtideligt Løfte. Er Timen inde nu, George — — saa skal du ogsaa vide, at jeg har aldrig glemt, at du den Gang varskoede mig — — om — — at du — — en Gang maaske maatte kræve det samme Offer af mig — — George, vi to har gennem et langt Liv lært, at Lykken bygger ikke paa Gods eller Guld, men paa det ubrydelige Sammenhold — — derfor tør jeg nu sige til dig, at er du *nødt* til at gaa ind i denne Kamp, saa skal du *gøre* det — — koste, hvad det koste vil.

George (stille): Selv om det koster Livet —?

Annie (meget stille): Ja, selv om det koster Livet.

Pavse.

Annie: Har du vidst det længe?

George: Nej. Indtil i Dag har jeg været uvis og har intet turdet love, fordi jeg ikke følte det som min Pligt — — men du har vakt mit gamle Gaa-paa-Humor — — jeg føler mig saa stærk som i de gamle San Francisco-Dage. (Det ringer). Det er sikkert Vennerne, der kommer for at hente mig til Mode — — jeg har lovet dem Afgørelsen endnu i Aften. (Annie gaar ud og lukker op.)

Annie (i Døren): Det er Dr. Kelly.

George: God Aften, James.

Kelly: God Aften, George — — — Naa, er du hjemme, saa meget des bedre — — Til Lykke med, at du har ladet Fornuften sejre.

George: Den led lige nu sit alvorligste Nederlag. — — Det viser sig, at Annie er lige saa ufornuftig som hendes stakkels Ægtemand.

Kelly: Det mener De ikke, Annie — — jeg nedlægger den skarpeste Protest — man har ikke Lov til at handle saa letsindigt med sit Liv. Jeg bliver nødt til, som Georges Læge, at sige Dem, Annie, at han efter sit Slagtilfælde har færre Kræfter, end I begge aner. Han kan ganske simpelt ikke holde til en Valgkampagne her i New York.

George (ganske stilfærdigt og bramfrit): Jeg skal jo dog dø en Gang, og gives der en bedre Død end at dø for Menneskeheden. — — Hvem véd?

Maaske kan jeg ved min Død gøre mere for Sagen, end jeg ellers vilde være i Stand til Resten af mit Liv.

Annie (stille, lykkeligt): Jeg vidste det.

Kelly: Annie, De maa hjælpe mig. — — Det er jo Vanvid — — George trænger til Hvile — — hans Plads er her ved Skrivebordet — — herfra skal han forsyne de andre med Vaaben, men ikke selv ud i Skudlinien — — —

Annie: Sin Beslutning maa George tage alene med Gud og sin Samvittighed. — — Men De maa gerne vide, Dr. Kelly, at da jeg var en langt yngre Kvinde end nu, besluttede jeg at gøre, hvad der stod i min Magt for at hjælpe George i hans Arbejde — — og jeg tor sige det, saa mange Aar efter, at jeg har aldrig modarbejdet ham i det, han selv saa var hans Pligt.

George: Tak, Annie.

Kelly: Det kan dog ikke være ens Pligt at sætte Livet til, at ofre sig selv for andre — —

Annie: Hvad véd vi derom — — det er kun i sin Samvittigheds Dyb man kender, hvad Pligt er. — — Nej, Dr. Kelly — nu vil jeg gøre alt for at styrke og opmuntre ham — og De og alle Vennerne burde gøre det samme.

Kelly: Annie George, De handler ansvarsløst.

Annie: De véd nok, Dr. Kelly, at naar jeg først har sat mig noget i Hovedet, saa er jeg mere stædige end en Gedebug.

George: Det er her, James, at jeg henter min Styrke — — — Annies Storsind hjælper mere end alle Pulvere og Draaber — — — jeg føler mig i Dag stærkere og yngre end i mange Aar. — — — Jeg holder sagtens til det — — Vennerne har lovet, at hvis jeg gaar med, skal jeg kun tale ved 4—5 Møder — — det kan jeg med Lethed holde til.

Kelly: Ja, ja — — saa gaar jeg — — jeg har gjort min Pligt. God Nat, George!

George: Jeg forstaar dig — — men du, der er noget i Livet, der er mere end Helsen og Sundhed — — —

Kelly: God Nat, Annie, og gid De ikke maa fortryde — — —

Annie: Jeg regner med Deres Hjælp.

Kelly: Jeg føler mig nærmest tilovers her, men naturligvis: Draaber og Pulvere kan jeg jo altid ordinere — — men hvad hjælper det — — — God Nat! (Han gaar.)

George: Annie, min trofaste Kampfælle, min elskede Hustru — — — gid jeg kunde lære dig Kunsten af.

Annie: Hvad mener du, George?

George: Naar jeg sammenligner mig med dig, saa synes jeg, at jeg kæmper for en mere begrebsmæssig Retfærdighed, mens du tager Sagen ind til dit Hjerte og nærer den med dit Hjerteblood — — ja, netop forvandler det til en Hjertesag, en Kærlighedsgerning. — — Gid jeg kunde bære den Tone med ud i Kampen.

Annie: Det tilkommer ikke mig at give dig gode Raad, men glem det, du talte om før — — om Hævnerne og om at slaa ihjel — — det hænger sammen med det, du sagde om ydre Glans i vort Liv — — jeg forstaar godt, at du kan tænke saadan et kort Øjeblik — — men du og jeg, George, vi véd, at Glansen over vort Liv kommer fra dybere Kilder — — Kilder, hvor Liv og Død munder ud i Guds evige Kærlighed — — glem ikke det, naar du skal tale til os.

George: Tak, Annie! — — Det skal være min Talisman i Striden. Men nu maa jeg gaa, Vennerne venter.

Annie: Tag endelig din tykke Frakke paa — — nu maa du ikke blive forkolet.

George: God Nat, min Annie.

Annie: God Nat, George, og Gud være med dig — — — det kan godt være, jeg gaar til Ro, før du kommer hjem.

DEN SIDSTE TALE

Personerne:

Henry George, Forfatter.

Annie George, hans Hustru.

Politiske Fæller:

Will. J. Abbott, Mødets Leder, Arthur Mac Even,
August Lewis, James Kelly, Læge, Edward Mc. Hugh,
Charles Frederick Adams, Tom L. Johnson.

Mødet affoldes i Central Opera House i selve New York den 20. Oktober 1897.

Det er sent paa Aftenen, flere Talere har talt, og oppe paa Tribunen er en Del af Henry Georges Venner og politiske Fæller forsamlede.

Stemmer nede fra Forsamlingen: Mr. chairman, kommer Henry George ikke snart — — vi kan jo ikke sidde her hele Natten.

Abbott: Vi venter Mr. George hvert Øjeblik — — han har talt i Town Hall i Flushing, men nu maa han være paa Vej hertil. Nu skal vi have lidt Musik, saa gaar den Tid.

(Et Orkester spiller fra Balkonen i Baggrunden — — imens hører man enkelte Replikker nede fra Salen: »Gaar I?» »Jah, vi skal hjem.« »Lad os vente lidt, han er her jo straks.« »Klokken er elve.« »Ja, hvad saa, det er ikke hver Dag, du kan høre Profeten fra San Francisco.« Ellers hører man mest Salen som en Havbrusen.)

Oppe fra Tribunen høres klart følgende Samtale mellem Vennerne:

Abbott: Blot der ikke er sket noget — — jeg vilde ønske, vi havde dette Møde vel overstaaet. Er der nogen, der véd, hvad Dr. Kelly mener?

Mc Even: Jeg spurgte ham netop i Eftermiddags — — han rystede paa Hovedet og sagde, at han forstod sig ikke mere paa Lægevidenskab.

De andre: Hvad mener han, hvorfor det? Hvad sagde han?

Mc Even: Jo, forstaar I, det var jo en Aftale, at George kun skulde tale ved ialt 4—5 Møder: blev der Brug for mere, skulde vi andre træde til — — — Dr. Kelly mente absolut ikke, han kunde taale mere — — naa, ja, og i det Sted har han talt nu snart i 3 Uger — — 3 til 4 Gange om Dagen — — mere end alle hans tre Modkandidater tilsammen.

Charles Adams: Det er Thomas Jeffersons Aand, der besjæler ham — — det var en lykkelig Tanke at kalde os Jeffersons Parti — — det giver høj Luft.

Mc Even: Ja, og hvis var Ideen — — naturligvis Henry Georges — — det er lige saa sandt som det er flovt for os gamle Politikere, at hver Gang vi har fulgt hans Raad, er det gaaet godt — — lige saa sikkert som det er gaaet galt, hver Gang vi har handlet mod ham.

Johnson: Ja, det er rigtigt — — jeg skal aldrig glemme, da Dan Beard introducerede ham

ved Mødet i Turner Hall som Arbejdernes Ven — — — hele Forsamlingen jublede — — — og George stod ganske stille, som om det ikke gjaldt ham — — og da der endelig blev stille, sagde han ganske tørt: at han havde aldrig givet sig ud for at være specielt arbejdsvenlig. »Jeg har aldrig forlangt eller talt for særlige Rettigheder for Arbejderne eller vist dem særlig Sympati — — hvad jeg kæmper for er lige Ret for alle.«

Flere: Hvad sagde de? — — Hvad gjorde Forsamlingen? — — Hvordan gik det?

Johnson: Ja, hvad tror I? — — Vild Jubel over hele Salen — — der er i det hele taget en vældig Begejstring for ham som Taler.

Adams: Taler — — kan man egentlig kalde ham for Taler — — han er Skribent — — og — — saa paa Talerstolen er det Skribenten, der træder frem.

Louis F. Post: Jeg har ment akkurat det samme — — jeg forstod ikke den Begejstring, »Times« gav Udtryk for over George som Taler — — men saa forleden — — han talte klogt, men lidt tørt og uinspireret — — saa blev jeg kaldt ud — — og da jeg en halv Times Tid senere kom tilbage, hørte jeg allerede paa Afstand, at nu var der kommet en rigtig Taler paa Platformen. Bifaldet slog op om ham hvert Øjeblik, og Stemmen var som et Orgelbrus — — jeg skyndte mig ind i Salen, og deroppe paa Platformen stod han — Henry George — med

Armen udstrakt og Hovedet kastet tilbage — — en glødende Agitator — — hans Stemme fyldte hele Salen, og han talte med en Kraft og Slagfærdighed, der vakte Begejstring og ligefrem fik Blodet til at stivne i Aarerne.

(Dr. Kelly kommer hastigt op paa Platformen.)

Kelly: Mr. Abbott! — — Er Mr. Abbott ikke her?

Flere Stemmer: Er der sket noget? Kommer han ikke?

Abbott: Stille, de Herrer! — — Hvad er det, Dr. Kelly?

Kelly: Nu kan De godt anmelde George, han er lige paa Trapperne med sin Hustru og Broderen. — — God Aften, allesammen!

Post: Hvordan gaar det — vi har været saa ængstelige — — det trak ud over Tiden — —

Kelly: Der var saa mange, der vilde hilse paa ham — — jeg forstaar ikke, at han holder til det, men Miraklernes Tid er aabenbart ikke forbi endnu — — jeg har dog for en Sikkerheds Skyld givet ham noget opstrammende.

(Musikken standser.)

Abbott (fra Talerstolen): Nu er George lige paa Trapperne.

Post: Er det ikke klogest at aflyse?

Kelly: Han vil og Annie vil — — det skal gennemføres — — jeg staar kun parat med Pulver og Draaber, ikke med Raad og Vejledning — — det er Rollefordelingen — — —

(George, Annie og Georges Broder kommer — — — i det samme slaar Raabene op om ham.)

George (idet han gaar op paa Platformen): Tak, Tak — — — God Aften, kære Venner! — — — Undskyld, I har maattet vente — — det blev lidt over Tiden — — —

Adams: Det mærkes ikke, naar Musikken spiller — — —

Johnson: Hvordan gaar det, Annie?

Annie: Han talte udmærket — — kort, men myndigt, men nu er han træt?

Kelly: Skal vi aflyse?

Annie: Spørg ham selv — — nej, nu er det for sent — — Abbott er i Stolen.

Abbott: Ærede Forsamling — — grundet paa det sene Tidspunkt giver jeg uden Introduktion Ordet til Kandidaten for Thomas Jefferson-Partiet, Mr. Henry George — — —

(Klappen og Hyldestraab. Abbott ringer med sin Klokke.)

George: Tak, Tak! Undskyld, at det trak noget ud — — men det havde sin særlige Grund — — jeg kommer lige fra Møde i Town Hall i Flushing — — da jeg forlod Salen, hørte jeg en Stemme nævne mit Navn. Det var en gammel Kone, som midt i Trængslen vinkede til mig, idet han raabte: »Gud velsigne dig, Henry George, Gud velsigne dig.« »Maa ogsaa Gud velsigne dig,« svarede jeg, men saa forsvandt hun i Mylderet — — jeg syntes, jeg maatte finde hende og trykke hendes Haand. — — For

det er jo det, vi trænger — — — Ja, Gud velsigne os og vor Gerning. (Han standser pludselig op og trækker Vejret tungt. Der bliver en lydløs Pavse — — saa pludselig brager Bifaldet løs i en kort, men voldsom Byge.)

George: I véd, hvad vi kæmper for. — — — Jeg har skrevet derom i mange Aar — vi vil skabe fra Grunden af, det sande Demokrati, den Sandhed, der hviler i det jævne Folks Aand og som tog Form og Skikkelse i Thomas Jeffersons Demokrati — — som nu i Tidens Løb langsomt er blevet forvandlet til det Vrængbillede af et Demokrati, som Tammany-Folkene har budt os — — hvor Fremskridtet i Form af arbejdsbesparende Maskiner, som erobrede Kanoner, er blevet vendt mod Arbejderne. (Stort Bifald — under det siger han:) Mr. chairman.

Abbott: Er der noget i Vejen?

George: Bed Dr. Kelly om at komme herhen.

Abbott: Er De syg?

George: Nej, vist ikke — — (Bifaldet ebber ud.)

George: En Samfundsorden som den nuværende, der samler Rigdommen og Magten paa faa Hænder og gør Resten til Maskiner — — maa føre til Anarki og Selvudslettelse. Men det er muligt — — jeg har vist det i mine Skrifter — — og vi skal snart vise det i Gerning — — det er muligt, siger jeg, at ordne et Samfund saadan, at den fattigste ikke er fattigere, end at han kan faa Del i alle de Goder, som nu kun de Rige nyder. (Vild Begejstring.)

Dr. Kelly: Hvad vil du, George?

George: Giv mig noget mere af de Draaber, jeg fik for — — dér i Glasset.

Kelly: Skal vi ikke bryde af?

George: Nej, nej! — — Tak! — — Kan I høre mig dér bagude — — jeg synes, her er saadan Susen — — men det er maaske bare — — Nu maa jeg tale — — sig Annie, at jeg har det godt — — (Højt:) Kapitalmagten støtter altid det Parti, der er ved Magten, lige meget hvor slet det saa er — — den frygter Forandringen og er selv med til at demoralisere Regeringen ved at forvandle Politik til en Studehandel — — og hæderlige Mænd, der af Folket er valgt ind i Regeringen for at varetage den jævne Mands Principper — — forvandler den til Svindlere og Bagtrappepolitikere — — derfor maa vi tilbage til *Friheden* — — Friheden til at stemme maa gaa Haand i Haand med Retten til uden Afhængighed og Frygt at tjene sit Brød: Jorden maa gives Folket i Eje — — saa først faar vi sundt Grundlag for vore dyrebare Menneskerettigheder. Det sidste siger han under Oplydelse af megen Kraft. Stærkt Bifald.

Kelly: Du maa standse, George.

George: Ja, nu skal jeg — bare to Ord (højt) — I Gaar Aftes gik jeg efter Mødet med min Ven Edward Mac Hugh ind i en af Sidegaderne — — dér, foran et Broadway-Bageri stod i Natten en lang Række tavse, ydmyge Mænd og ventede paa den sædvanlige Brøduddeling —

— Almisser i Stedet for Arbejde, det er Reversen af New Yorks nutidige Styre — — det er paa høje Tid at vende tilbage til Friheden — — ellers kommer den vilde Rædsel, der er værre end Borgerkrig. (Han taler nu ret hurtigt, men ikke eksalteret.) Vor Civilisations ødelæggende Barbarer avles af selve vort fordærvede og korrumperede Styre — — — gaa ned gennem de smudsigste Kvarterer her i New York — — saa vil I se Horderne samle sig. — — — Skal vi ikke dæmme op for Rædslen, for det er for sent? — — Jeg appellerer til Fædrelandskærligheden — — til jeres Medfølelse — — — i Lydighed mod de højeste Drifter ofrer Mennesket endog Livet — — — Stormfuldt Bifald, Stemmer fra Platformen: Hvad gaar der af ham? — — Dr. Kelly, hjælp ham! — — Man hører, hvorledes de haster ned mod Talerstolen.

Annie: George.

George (med mat Stemme): Ja, ja — — — (saa pludselig tager han sig sammen). Lad os, for det er for sent, give Jorden tilbage til Folket — — — saa vore Menneskerettigheder kan trives og gro — — — saa Fremskridtets Lov bliver Livets Lov — — — der strømmer fra de Kilder, hvor Liv og Død munder ud i Guds evige Kærlighed.

(Han standser brat — — — der er Dødsstilhed, lang Pavse — saa siger han, idet Stemmen rejser sig i al sin Kraft — først bekræftende — saa ligesom lysende, næsten jublende): Ja — Ja — *Ja*. (Han er ved at styrte, men gribes af Vennerne, der hurtigt fører ham ud. Tilhørerne er ikke klare over, hvad der er sket,

Ved Henvendelse til Henry George Forlaget, Strandøre
10, København Ø., Giro 13719, eller til Økoteknisk
Højskoles Sekretariat, Ridehusvej 15, Gentofte, faas:

Henry George: <i>Det socialøkonomiske Studium.</i>	
16 Sider	Kr. 0,10
W. R. Lester: <i>Sand Frihandel og »Laissez Faire«.</i>	
16 Sider	» 0,10
P. C. Pedersen: <i>Realkredittens Væsen.</i> 20 Sider . .	» 0,10
Jackson Ralston: <i>Kalifornien kalder.</i> 24 Sider . .	» 0,15
Bue Bjørner: <i>Handelens Internationale.</i> 24 Sider . .	» 0,15
Johannes Jørgensen: <i>Grundtvigs Syn paa In-</i> <i>divid og Samfund.</i> 24 Sider	» 0,15
Viggo Bredsdorff: <i>Profeten fra San Francisco,</i> 32 Sider	» 0,25

(Skriv efter Partipris.)

Skolens Formaal er at udføre et *Oplysningsarbejde* om
Samfundsøkonomiens Grundlove, i alle Kredse af vort
Folk, uanset politisk Indstilling, og Skolen arbejder der-
for fuldkommen uafhængigt af politiske Partier.

Undervisningen foregaar i Studiekredse, der oprettes
overalt, hvor der er Ønske herom, og Undervisningsplanen
omfatter indtil videre følgende Emner:

- 1) *Samfundsøkonomiens Grundlove.*
- 2) *Frihandel eller Toldbeskyttelse.*

Studiet af disse to Emner er tilrettelagt som henholdsvis
et 10 Ugers og et 8 Ugers Kursus med 1 ugentlig Møde-
aften af 2 Timers Varighed. For hvert af Emnerne er der
udarbejdet en *Haandbog for Lærere*, samt tilsvarende
Studieplaner for Eleverne, og dette Materiale leveres af
Skolen uden Udgift for Lærer eller Deltagere. Den eneste
Udgift bliver Anskaffelsen af den ved Studiet benyttede
Grundbog, saafremt denne ikke paa anden Maade kan
skaffes. (Kan rekvireres til Laans fra Bibliotekerne.)

Denne Pjece er en Opfordring og Indbydelse til Dem om
at deltage i Skolens Oplysningsarbejde. Har De Lyst til
at være med i dette, skriv da et Par Ord herom til Sko-
lens Sekretariat, Ridehusvej 15, Gentofte.